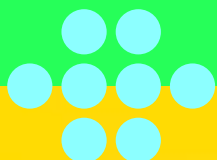

naucz się sam

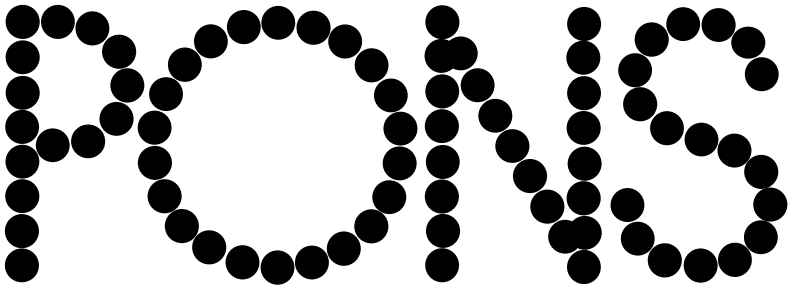
PODS

Krótką gramatyka HISZPAŃSKI

¿Hará
buen
tiempo
mañana?

Krótką gramatyka języka hiszpańskiego

Yolanda Mateos Ortega

Wydawnictwo LektorKlett
Poznań 2001

Wydawnictwo LektorKlett
ul. Raclawicka 72
60-302 Poznań
tel./faks (061) 861 88 28

Tytuł oryginału: Grammatik Spanisch kurz & bündig

Grafika: Claudia Seeger

Projekt okładki: Marian Winiecki

© Ernst Klett Verlag GmbH, Stuttgart 2000

© dla wydania polskiego Wydawnictwo LektorKlett, Poznań 2001

ISBN 83-88507-76-1

Tłumaczenie i adaptacja: Ewa Bartkowiak

Redakcja serii: Robert Kuc

Redakcja tomu: Joanna Roszak

Korekta: Alicja Zuchelkowska

Skład: studio **KO** – Jerzy Nawrot

Druk: Moś i Łuczak, Poznań

Wydanie I

Jak korzystać z „Krótkiej gramatyki języka hiszpańskiego”

Książka ta w zwięzły i jasny sposób przedstawia najważniejsze zagadnienia gramatyki hiszpańskiej. Uwzględni również wyrażenia charakterystyczne dla języka hiszpańskiego używanego w Ameryce Południowej. Przystępnie sformułowane reguły wsparte są licznymi przykładami tłumaczonymi na język polski. Ponieważ książka powstała z myślą o polskim użytkowniku, w wielu rozdziałach wskazane są typowe błędy, jakie robią Polacy, oraz wskazówki, jak ich uniknąć.

W pracy z książką ułatwieniem będą następujące symbole:

Szczególnie ważne zasady i właściwości.

Istotne różnice między językiem polskim a hiszpańskim.

Krótkie wskazówki ułatwiające zapamiętywanie reguł.

Wyrażenia charakterystyczne dla języka hiszpańskiego używanego w Ameryce Południowej.

Nie musisz kolejno czytać wszystkich rozdziałów. Jeżeli chcesz się szybko nauczyć jakiegoś aspektu gramatyki albo odświeżyć sobie w pamięci wybrane zagadnienie, wystarczy sięgnąć do odpowiedniej części książki. Spis treści i zamieszczony z tyłu „Indeks terminów gramatycznych” pozwolą łatwo znaleźć to, co Cię interesuje. Jeżeli nie pamiętasz, co oznacza dany termin gramatyczny, pomoże Ci zestawienie ważniejszych pojęć gramatycznych zamieszczone na str. 120.

Życzymy miłej i owocnej nauki!

Spis treści

1 <i>Esto me suena a Español</i> – wymowa, akcent i ortografia	7
1.1 Alfabet hiszpański	7
1.2 Wymowa	8
1.3 Ortografia	12
2 <i>Pan, un pan, el pan</i> – rodzajnik	14
2.1 Formy rodzajnika określonego i nieokreślonego	14
2.2 Użycie rodzajników	15
3 <i>Cada cosa por su nombre</i> – rzeczownik	17
3.1 Rodzaj męski i żeński	17
3.2 Tworzenie liczby mnogiej	19
3.3 Słowotwórstwo w języku hiszpańskim	21
4 <i>Muy fácil</i> – przymiotnik	22
4.1 Formy przymiotnika	22
4.2 Miejsce przymiotnika w zdaniu	23
4.3 Wzmacnianie znaczenia przymiotnika	25
4.4 Stopniowanie przymiotników	25
5 <i>Justamente así</i> – przysłówek	27
5.1 Formy przysłówka	28
5.2 Podział i znaczenie przysłówek	29
5.3 Stopniowanie przysłówek	32
6 <i>¿Cuánto dice usted?</i> – liczebnik	33
6.1 Liczebniki główne	33
6.2 Liczebniki porządkowe	37
7 <i>Acción en palabras</i> – czasownik	38
7.1 Rodzaje czasowników	38
7.2 Czas teraźniejszy – <i>presente</i>	39
7.3 Wyrażanie przeszłości – czasy przeszłe	41
7.3.1 <i>Pretérito perfecto</i> – czas przeszły dokonany złożony	41
7.3.2 <i>Pretérito indefinido</i> – czas przeszły dokonany prosty	42
7.3.3 Porównanie czasów <i>pretérito perfecto</i> i <i>indefinido</i>	45
7.3.4 <i>Pretérito imperfecto</i> – czas przeszły niedokonany	47
7.3.5 <i>Pretérito pluscuamperfecto</i> – czas zaprzeszyły	49
7.4 Czasy przyszłe	49
7.4.1 Wyrażanie najbliższej przyszłości	49
7.4.2 <i>Futuro simple</i> – czas przyszły niedokonany	50
7.4.3 <i>Futuro perfecto</i> – czas przyszły złożony, dokonany	51

8 De otro modo – czasownik: tryby i formy	52
8.1 <i>Condicional</i> – tryb warunkowy	52
8.2 <i>Imperativo</i> – tryb rozkazujący	53
8.3 <i>Subjuntivo</i> – tryb łączący <i>presente</i> i <i>pretérito perfecto de subjuntivo</i>	56
8.4 <i>Pretérito imperfecto</i> i <i>pluscuamperfecto de subjuntivo</i> ...	62
8.5 Nieodmienne formy czasownika	63
8.5.1 Bezokolicznik – <i>infinitivo</i>	63
8.5.2 Imiestów czynny – <i>gerundio</i>	64
8.5.3 Imiestów bierny – <i>participio</i>	66
8.6 <i>Voz pasiva</i> – strona bierna	67
9 Amigo mío, yo esto te lo cuento sólo a tí – zaimek	68
9.1 Zaimki wskazujące (<i>pronombres demostrativos</i>)	68
9.2 Zaimki pytające (<i>pronombres interrogativos</i>)	69
9.3 Zaimki osobowe (<i>pronombres personales</i>)	71
9.4 Zaimki zwrotne (<i>pronombres reflexivos</i>)	74
9.5 Zaimki dzierżawcze (<i>pronombres posesivos</i>)	76
9.6 Zaimki względne (<i>pronombres relativos</i>)	77
9.7 Zaimki nieokreślone (<i>pronombres indefinidos</i>)	79
10 Esas palabras... – przyimek	81
10.1 Najważniejsze połączenia przyimków z czasownikami	86
10.2 Przyimki łączące się z bezokolicznikiem	88
11 Si tú supieras lo que yo sé... – spójniki i zdania podrzędne	88
11.1 Spójniki współrzędne	89
11.2 Spójniki podrzędne	90
12 Dice que lo quiere saber todo – mowa zależna	93
13 ¡Ándele, ándele! – język hiszpański w Ameryce Południowej	95
14 Aún hay más – typowe pułapki w języku hiszpańskim	96
14.1 <i>Ser</i> i <i>estar</i>	97
14.2 <i>Hay</i> i <i>estar</i>	99
14.3 <i>Gustar</i> i inne „kłopotliwe” czasowniki	100
14.4 Przeczenie	101
14.5 Szyk wyrazów w zdaniu	102
Tabele odmiany czasowników	104
Indeks	116
Terminy gramatyczne	120

1 *Esto me suena a Español* – wymowa, akcent i ortografia

Hiszpanie i mieszkańcy Ameryki Południowej mówią szybko, w sposób ożywiony, z charakterystycznym, wibrującym „r”. To z całą pewnością pierwsza rzecz, na którą zwracamy uwagę, słysząc język hiszpański. Przysłuchując się dokładnie, odkrywamy jednak znacznie więcej różnic w wymowie polskiej i hiszpańskiej. W tym rozdziale omówimy podstawowe zasady rządzące hiszpańską wymową, akcentowaniem i ortografią.

1.1 Alfabet hiszpański

Litera	Hiszpańska nazwa litery	Zapis fonetyczny	Odpowiednik	Przykład w języku hiszpańskim
A, a	a	a	~ takt	Antonio
B, b	be	b/β	~ Barcelona	Barcelona
C, c	ce	θ	~ think /ang./ ~ karta	Carmen
Ch, ch	che	tʃ	~ change /ang./	chocolate
D, d	de	d/ð	~ adwokat	Dolores
E, e	e	e	~ mecz	Enrique
F, f	efe	f	~ ferie	Francia
G, g	ge	g/ɣ χ	~ generał ~ Bohdan ~ machać	ganar Regar Gerona
H, h	hache			historia
I, i	i	i	~ wino	Inés
J, j	jota	χ	~ dach	José
K, k	ka	k	~ kefir	kilo
L, l	ele	l	~ lampa	Lorenzo
Ll, ll	elle	ʎ	~ liana	Llobregat
M, m	eme	m	~ mama	Madrid
N, n	ene	n	~ nowy	Navarra
Ñ, ñ	eñe	ɲ	~ koniak/pański	niña
O, o	o	o	~ noc	Oviedo
P, p	pe	p	~ Alpy	París
Q, q	cu	k	~ karta	querido
R, r	erre erre doble	r rr	~ trasa	amar Perro
S, s	ese	s	~ masa	Sábado
T, t	te	t	~ miasto	Tarragona
U, u	u	u	~ mamut	Ulises
V, v	uve	b/β	~ Barcelona	Valencia
W, w	uve doble	ʋ b/β	~ whisky ~ Barcelona	Washington Wolfram
X, x	equis	ks/ɣs	~ taxi	Xiquena
Y, y	igriega	s i	~ Australia ~ ja i ty	extremo lápiz y pluma
Z, z	zeta	j θ	~ mój ~ think /ang./	muy Zaragoza

Polskie odpowiedniki wymowy są często jedynie zbliżone do wymowy hiszpańskiej, stąd oznaczenie ~ umieszczone przed przykładami. Na przykład spółgłoska *h* jest w języku hiszpańskim niema, *rr* z kolei w ogóle nie występuje w języku polskim.

1.2 Wymowa

Samogłoski

W języku hiszpańskim jest pięć samogłosek: *a, e, i, o, u*. Na ogół wymawiane są one w sposób zbliżony do samogłosek polskich. Nieco dłuższe są zawsze samogłoski akcentowane, np. *música, María*.

a:	wyraźne i otwarte, jak w polskim wyrazie <i>Marta</i>
e:	otwarte, jak <i>e</i> w wyrazie <i>mecz</i>
i (y):	jak <i>i</i> w wyrazie <i>wino</i>
o:	jak <i>o</i> w wyrazie <i>mogę</i>
u:	jak <i>u</i> w wyrazie <i>kultura</i>

Nieprawidłowa wymowa może prowadzić do problemów ze zrozumieniem: zbyt długo i nisko wymawiane „o” może zostać zinterpretowane jako „u”; zbyt długie „e” zaś – jako „i”.

„E” jest również tak samo wyraźnie wymawiane na początku wyrazu, w środku i na końcu.

W zestawieniach *que, qui* oraz *gue, gui* „u” jest nie-
me i nie wymawiamy go.

Dwugłoski

Kiedy samogłoski „i” („y”) oraz „u” połączone są z sobą lub inną samogłoską, tworzą dyftong, czyli dwugłoskę. Są wtedy wymawiane jak jedna sylaba.

farmacia, **caimán**, **hay**; **bien**, **peine**, **ley**; **idiota**, **oigo**, **soy**; **suave**,
astronauta; **européo**, **abuelo**; **averiguo**; **cuidado**, **apreciéis**, **Paraguay**.

Kiedy „i” lub „u” są akcentowane, jest to ukazane za pomocą akcentu graficznego. W tym wypadku samogłoski te są wymawiane rozdzielnie. W języku hiszpańskim taka sytuacja nosi nazwę *hiato*.

tío, **oí**, **baúl**, **tenía**, **freír**, **caí**.

Spółgłoski

Jak wspomniano już wcześniej, wiele liter wymawianych jest w języku hiszpańskim inaczej niż w języku polskim lub tylko w sposób zbliżony. Jednak nie należy się obawiać – na szczęście w większości wypadków różnice są nieznaczne.

- b, v** są wymawiane jednakowo: na początku wyrazu oraz po *-m-* oraz *-n-* wymawiamy je jak „b”; w środku wyrazu wymawiamy je nieco bardziej miękko, (nie domykając warg).
- c** przed *e* oraz *i* wymawiamy je jak angielskie „th”(θ) w wyrazie „thought”; w południowej Hiszpanii, na Wyspach Kanaryjskich i w Ameryce Południowej „c” jest w tym wypadku wymawiane jak bezdźwięczne „s”.
Przed samogłoskami *a*, *o* oraz *u* wymawiane jest jak „k”.
- ch** wymawia się jak zmiękczone polskie „cz”.
- g** przed *a*, *o*, *u* wymawiane podobnie do polskiego „g”.
Przed *e*, *i* wymawia się jak polskie dźwięczne „ch”.
Jeśli „g” przed *e*, *i* ma zachować wymowę polskiego „g”, to jest poprzedzone samogłoską „u”, która w tym przypadku nie jest wymawiana: np. *gue*, *gui*; natomiast aby „u” było wymawiane, musi być pisane z dodatkiem znaku, zwanego tremą: *güe*, *güi*.
- h** jest zawsze nieme.
- j** (jak „g” przed *e* oraz *i*) jest wymawiane zawsze jak polskie dźwięczne „ch”. W Ameryce Południowej i na południu Hiszpanii głoska ta wymawiana jest nieco bardziej miękko.
- k** występuje tylko w wyrazach zapożyczonych z innego języka, jak na przykład „parking” oraz w rodzinie słów *kilogramo*, *kilómetro*... wymawiane jest jak polskie „k”.
- ll** w języku literackim wymawiane w sposób zbliżony do polskiego miękkiego „l” w wyrazie „liana”.
W większości regionów Hiszpanii oraz w Ameryce Południowej jest jednak wymawiane jak polskie „j”.
- n** przed *b*, *v* oraz *p* wymawia się jak „m”.
- ñ** wymawia się jak polskie „ń”.
- q** występuje zawsze z niemym *u* i tylko przed *e* lub *i*; wymawiane jest jak polskie „k”. Wyjątek: „quórum” (kworum).
- r** jest wibrujące na początku wyrazu i w środku wyrazu po spółgłosce.
- rr** jest zawsze wibrujące.
- s** wymawiane zawsze ostro; czasem podobne do polskiego „sz”.
- v** nie jest wymawiane ani jak „f”, ani jak polskie „w” – w stosunku do *v* używamy tych samych zasad, co do hiszpańskiej litery *b*.
- w** występuje tylko w wyrazach zapożyczonych z innego języka i wymawiane jest tak, jak *v* i *b*.
Czasem wymawia się je jak w języku angielskim („whisky”).
- x** pomiędzy samogłoskami wymawiane jak polskie „ks” lub „gs”, przed spółgłoskami *t*, *p*, *c* lub *q* oraz w języku potocznym często wymawia się jak „s”.
- y** gdy występuje oddzielnie wymawia się jak polskie „i”.
Na końcu wyrazu, jako część składowa dwugłoski oraz przed

- z samogłoską wymawia się jak polskie „j”.
- występuje tylko przed *a*, *o*, *u* i zawsze wymawiane jest jak angielskie „th” (θ) w wyrazie „thorn”. W Ameryce Południowej, na południu Hiszpanii i na Wyspach Kanaryjskich wymawiane jest jak bezdźwięczne „s”.

W wyrazach: *México*, *Texas*, *Oaxaca* i innych nazwach meksykańskich *x* zastępuje *j* i dlatego jest wymawiane jak polskie „ch”.

Głoski *d*, *g* (*u*), *b* (pisane *b/v*) oraz *p*, *t*, *k* (pisane *c/qu/k*) są wymawiane bardziej miękko niż w języku polskim. Ponadto należy zwrócić uwagę, że ich wymowa jest o wiele mniej wyraźna.

W śródgłosie, w mowie potocznej *d* jest prawie niesłyszalne lub znika zupełnie. Również w wygłosie *d* jest praktycznie ledwie słyszalne.

Wibrujące *r*

Hiszpańskie *r* może występować pojedynczo lub jako *rr*. Podwójne *r* jest zawsze wibrujące i występuje między dwiema samogłoskami, nigdy na początku zdania.

Obowiązują również następujące zasady:

- *r* na końcu wyrazu oraz w połączeniach *br-*, *pr-*, *tr-*, *cr-* jest zawsze krótkie

hablar   brazo   pronto   teatro   cristal

- na początku wyrazu oraz w środku wyrazu po spółgłosce (głównie po *l*, *n*, *s*) *r* jest wibrujące

Rosa   Enrique   Israel   alredecor

- tylko między samogłoskami *r* może być zarówno krótkie, jak i wibrujące; *r* wibrujące jest wtedy jednak zawsze podwojone.

caro – carro drogi – samochód   ahora – ahorra teraz – oszczędza
pero – perro lecz – pies   cero – cerra zero – pagórek

Wymowa wibrującego *r* nie jest szczególnie trudna dla Polaków uczących się języka hiszpańskiego. Aby jednak nabrać wprawy w silnym akcentowaniu *r*, warto poćwiczyć tę umiejętność. Można na przykład wypisać na kartce słowa: „rower”, „traktor”, „rabarbar” i powtarzać je, głośno i przeciągle wymawiając głoskę „r”.

Akcent

Podczas gdy w języku polskim akcent jest ściśle określony, wyrazy hiszpańskie mogą być akcentowane w różny sposób; akcent może pa-
dać zarówno na temat, końcówkę, jak i na inną sylabę:

España

Chile

ale

español

chileno

Jak widać w przykładach, akcentowana sylaba nie musi być koniecznie
zaznaczona akcentem graficznym. Wręcz przeciwnie, w większości wy-
razów hiszpańskich nie pisze się akcentu.

Oto zasady akcentowania w języku hiszpańskim:

Schemat	Słowa, które:	Akcent	Przykład
■ ■ ■ ■ ■	są akcentowane na przedostatnią sylabę, kończą się na samogłoskę, <i>-n</i> lub <i>-s</i>	nie ma	Poloña Carmen casas
■ ■ ■ ■ ■	są akcentowane na przedostatnią sylabę i kończą się spółgłoską (oprócz <i>-n</i> i <i>-s</i>)	jest	fácil árbol álbum tórax
■ ■ ■ ■ ■	są akcentowane na ostatnią sylabę i kończą się samogłoską, <i>-n</i> lub <i>-s</i>	jest	café Perú después camión
■ ■ ■ ■ ■	są akcentowane na ostatnią sylabę i kończą się spółgłoską (oprócz <i>-n</i> i <i>-s</i>)	nie ma	cantar doctor abril Brasil ciudad
■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■	są akcentowane na trzecią lub czwartą sylabę od końca	zawsze jest	América pájaro díganoslo
■	są jednosylabowe	nie ma	no soy

Tym zasadom nie podlegają jedynie słowa, które z określonego powodu zawsze mają akcent graficzny:

– słowa z *hiato* (→ str 8).

día   púa   país

– słówka pytające, dla odróżnienia ich od zaimków względnych

¿quié?   dime cómo   ¡qué bonito!

– wyrazy jedno- lub wielosylabowe, dla odróżnienia ich od innych wyrazów, mających tę samą pisownię

mí – mi   mnie – mój   él – el   on – rodzajnik
(r. męski, l. poj.)

tú – tu   ty – twój   sé – se   wiem – się

más – mas   więcej – jednak   té – te   herbata – ciebie

sí – si   tak – jeśli   sólo – solo   tylko – sam

– stojące osobno zaimki wskazujące, dla odróżnienia ich od przymiotników

Conozco a estos   Znam tych studentów,
estudiantes, pero no a ése.   ale tego – nie.

– spójnik o pomiędzy liczbami, aby nie pomylić go z cyfrą 0.

10 ó 20

Wiele osób, dla których hiszpański jest językiem ojczystym, niezbyt dokładnie stosuje się do reguł właściwego akcentowania.

Nie powinno to jednak powstrzymać Cię od traktowania tych zasad z uwagą. Dzięki nim można szybciej uczyć się słówek i akcentować je poprawnie.

Słowa *acento* i *acentuar* znaczą w Ameryce Południowej „wymowa” i „wymawiać”.

1.3 Ortografia

Wielkie i małe litery

Wielkie litery stawiamy po kropce i na początku zdania, jak w języku polskim. Wielką literą piszemy także imiona własne, nazwy urzędów, często także tytuły (np. naukowe) oraz formy grzecznościowe.

Pedro y María	Pedro i María
El Ministerio de Educación y Ciencia	Ministerstwo Edukacji i Nauki
Sr. Ud.	Pan Pan/Pani

Spółgłoski podwójne

W języku hiszpańskim istnieje tylko jedno „prawdziwe” podwojenie spółgłosek, a mianowicie *rr*. Gdy w wyrazach takich, jak *ac-ción* czy *in-novar* spółgłoski różnych sylab są zestawione razem, nie mówimy o „prawdziwych” spółgłoskach podwójnych.

Kombinacje *ch* i *ll* są w języku hiszpańskim pojedynczymi, charakterystycznymi głoskami i dlatego, podobnie jak *ñ*, stanowią osobne litery i jako takie wymienione są w hiszpańskim alfabecie.

Podstawowe zasady pisowni

Hiszpańska pisownia jest z zasady bardzo prosta, jako że przeważnie pisze się tak, jak się mówi. Niestety jednak – tylko *p r z e w a ż n i e!* Na co należy więc zwrócić uwagę?

Niektóre sposoby zapisywania stosują się do jasnych, określonych zasad lub wywodzą się z wymowy. Jednak, jeśli chodzi o zasady pisowni, należy uwzględnić następujące przypadki:

– *b* i *v* wymawiane są tak samo, dlatego nie można wywnioskować pisowni z wymowy. Jednak połączenia *br* i *bl* są możliwe jedynie z literą *b*

– *g* i *j* przed *e* oraz *i* są wymawiane w ten sam sposób, dlatego także w tym wypadku wymowa nie zdradza pisowni

– *h* jest w języku hiszpańskim zawsze nieme

– *ll* i *y* są często wymawiane jednakowo i ich pisownia sprawia problemy nawet osobom, dla których hiszpański jest językiem ojczystym.

W niektórych wypadkach, w zależności od tego, z jaką samogłoską łączy się dana głoska, ta sama głoska może być zapisywana na różne sposoby:

– głoska *k* przed *-a*, *-o*, *-u* pisana jest przez *c*, przed *-e* oraz *-i* przez *qu* (*k* jako literę spotykamy tylko w wyrazach zapożyczonych z innego języka)

<i>casa</i>	dom		q ueso	ser
<i>concurso</i>	konkurs	<i>ale</i>	q uizás	być może
<i>busco</i>	szukam		q ués	szukałem

– „th” (θ) przed *-e* oraz *-i* pisane jest przez *c*, zaś przed *-a*, *-o*, *-u* przez *z*

z orral	drozd		z umo	sok
c ero	zero		c ima	szczyt
h ice	zrobiłem	<i>ale</i>	h izo	zrobił

– nieakcentowane *i* między samogłoskami zmienia się automatycznie w *y*.

<i>caigo</i>	upadam	caí	upadłem
<i>cayó</i>	upadł	cayendo	upadając

Bardzo ciekawym zjawiskiem w języku hiszpańskim jest występowanie odwróconego znaku zapytania i wykrzyknika na początku pytań i zdań wykrzyknikowych. Znaki te – już w zwykłej formie – pojawiają się również na końcu zdań.

¡Hola! ¿Qué tal?   Cześć! Co słychać?

Przy dzieleniu wyrazów należy pamiętać, że *rr*, *ll*, *ch*, grupy literowe (*br*, *cr*, *pl* itp.) oraz dwugłoski nie ulegają rozdzielaniu.

2 *Pan, un pan, el pan* – rodzajnik

W języku hiszpańskim rzeczownik jest zazwyczaj poprzedzony rodzajnikiem, który może być określony lub nieokreślony.

Mi hermano tiene **un** amigo.   Mój brat ma (pewnego) przyjaciela.
El amigo de mi hermano se   Przyjaciel mojego brata ma na imię
llama Alberto.   Alberto.

Istnieje również rodzajnik nijaki, który ma tylko jedną formę *lo*.

2.1 *Formy rodzajnika określonego i nieokreślonego*

W języku hiszpańskim nie ma rzeczowników rodzaju nijakiego, przed rzeczownikami mamy więc tylko rodzajnik odpowiedni dla rodzaju męskiego lub żeńskiego.

	Rodzajnik określony	Rodzajnik nieokreślony
l. pojedyncza r. męski	el amigo	un amigo
r. żeński	la rosa	una rosa
l. mnoga r. męski	los amigos	unos amigos
r. żeński	las rosas	unas rosas

Przed rzeczownikami rodzaju męskiego stoi rodzajnik określony *el* lub nieokreślony *un*, w liczbie mnogiej rodzajnik określony *los* lub nieokreślony *unos*; przed rzeczownikami rodzaju żeńskiego stoi rodzajnik określony *la* lub nieokreślony *una*, w liczbie mnogiej rodzajnik określony *las* lub nieokreślony *unas*.

Wyjątkiem są rzeczowniki rodzaju żeńskiego, zaczynające się akcentowanym *a-* lub *ha-*. Rzeczowniki te mają w liczbie pojedynczej rodzajniki *el* lub *un*, zaś w liczbie mnogiej *las* lub *unas*. Bez tej modyfikacji rze-

czowniki te sprawiałyby trudności w wymowie.

el ala	skrzydło	las alas	skrzydła
un ala		unas alas	
el haya	buk	las hayas	buki
un haya		unas hayas	

Rodzajnik określony rodzaju męskiego łączy się z przymkami *a* i *de*.

a + el = al	Voy al cine.	Idę do kina.
de + el = del	Viene del jardín.	On/ona przychodzi z ogrodu.

Przed przymiotnikami, imiesłowami, zaimkami i przysłówkami, jednak nigdy przed rzeczownikami, używany jest rodzajnik nijaki, którego znaczenie można określić *lo que es* – „to, co”, „to, co jest”:

lo bueno	to, co dobre	lo ocurrido	to, co się zdarzyło
lo nuestro	to, co nasze	lo antes posible	to, co kiedyś było możliwe

Rodzajnik nieokreślony w liczbie mnogiej (*unos*, *unas*) oznacza „jakiś”, „kilka”, „parę”. W połączeniu z liczbami i określeniami ilości ma znaczenie „około”, „mniej więcej”.

Tengo **unos** libros muy interesantes. Mam kilka bardzo interesujących książek.

Tengo **unos** mil libros. Mam około tysiąca książek.

2.2 Użycie rodzajników

Rodzajnik określony *el*, *la*, *los*, *las* używany jest do określania pojęć, które już wcześniej były wspomniane lub są znane osobie mówiącej oraz rozmówcy. Rodzajnik nieokreślony *un*, *una*, *unos*, *unas* stosowany jest natomiast do określania pojęć, o których wspominamy po raz pierwszy lub kiedy chodzi o dowolną, bliżej nieokreśloną osobę lub rzecz.

Rodzajnik określony jest używany:

– przed niektórymi nazwami geograficznymi lub nazwami własnymi

el (río) Orinoco	Orinoko	la India	Indie
la ciudad de Barcelona	Barcelona	la Habana	Hawana
<i>ale</i>			
Suiza	Szwajcaria	Turquía	Turcja

– przed nazwiskami w liczbie mnogiej, kiedy chodzi o parę małżonków lub rodzinę

los Pérez	rodzina/małżeństwo państwa Pérez
los Ortega	państwo Ortega

- przed formami grzecznościowymi i tytułami, kiedy mówimy o kimś w 3. osobie

Esta es la señora Martín.	To jest pani Martín.
¿Dónde vive el doctor Gómez?	Gdzie mieszka doktor Gómez?

- w zdaniach, w których rzeczownik użyty jest w znaczeniu ogólnym lub dotyczy prawd uniwersalnych.

El pan es nutritivo.	Chleb jest pożywny.
Los españoles hablan rápido.	Hiszpanie mówią szybko.
No me gusta el café.	Nie lubię kawy.
Me gustan los niños.	Lubię dzieci.

W języku hiszpańskim rodzajnik jest często opuszczany:

- kiedy rzeczownik dopełnienia bliższego jest niepoliczalny

¿Quieres té o café?	Chcesz herbatę czy kawę?
En la bolsa hay pan.	W torbie jest chleb.
Dame agua.	Daj mi wody.

- kiedy rzeczownik dopełnienia bliższego lub podmiot jest wprawdzie policzalny, ale ilość nie odgrywa żadnej roli, co w języku polskim wyrażamy przy pomocy wyrażień „jakieś”, „jacyś”, „kilka”, „parę”, „trochę”,

Viene gente.	Nadchodzą ludzie.
Tienen dinero.	Mają pieniądze.
¿Tenéis hijos?	Macie dzieci?
Compra manzanas.	Kup jabłka.

- w zdaniach przeczących

No tengo tiempo.	Nie mam czasu.
No como carne.	Nie jem mięsa.
No nos queda fruta.	Nie mamy już owoców.
Ahora no vienen clientes.	Teraz nie przychodzą klienci.

- przed imionami własnymi.

3 *Cada cosa por su nombre* – rzeczownik

Rzeczownik to część mowy obejmująca wyrazy oznaczające ludzi, zwierzęta, rzeczy, artykuły spożywcze, pojęcia, miejsca itd.

el amigo	przyjaciel	Antonio y Carmen	Antonio i Carmen
el gato	kot	las vacaciones	wakacje
la leche	mleko	Cuba	Kuba
la alegría	radość	Canarias	Wyspy Kanaryjskie

3.1 Rodzaj męski i żeński

W języku hiszpańskim rzeczowniki występują w rodzaju męskim lub żeńskim; jak wspomnieliśmy, nie ma rzeczowników rodzaju nijakiego. Często możemy określić rodzaj rzeczownika, kierując się następującymi zasadami:

– w odniesieniu do osób rodzaj odpowiada opisywanej osobie

el hombre	mężczyzna	la mujer	kobieta
el chico	chłopiec	la chica	dziewczynka
el niño/ la niña	dziecko: chłopiec/dziewczynka		

– w odniesieniu do zwierząt mamy dwie formy: po jednej dla każdego rodzaju...

el perro – la perra	pies – suka
el gato – la gata	kot – kotka
el caballo – la yegua	koń – klacz

... lub wspólny wyraz dla obu.

el ratón	mysz	el gorrión	wróbel
la serpiente	wąż	la mariposa	motyl

Często również z końcówki można wywnioskować, jakiego rodzaju jest dany wyraz:

– wyrazy kończące się na -o są zazwyczaj rodzaju męskiego; istnieją jednak wyjątki

el muchacho	chłopak	el libro	książka
el tiempo	czas	el periódico	gazeta
<i>a/e</i>			
la mano	ręka	la radio	radio
la foto	zdjęcie	la moto	motocykl/motor

– inne końcówki typowe dla rodzaju męskiego to: *-or, -aje, -ismo* lub *-m(i)ento*

el doctor	lekarz	el garaje	garaż
el socialsmo	socjalizm	el monumento	pomnik
el ayuntamiento	ratusz		

– wyrazy kończące się na *-a* są w większości rodzaju żeńskiego; istnieją jednak pewne wyjątki

la silla	krzesło	la comida	jedzenie
la ventana	okno	la persona	osoba

ale

el día	dzień	el problema	problem
el programa	program	el poeta	poeta

– inne końcówki typowe dla rodzaju żeńskiego to: *-dad, -ción, -sión, -tud* lub *-ez*

la ciudad	miasto	la acción	czynność
la admisión	przyjęcie	la juventud	młodość
la honradez	uczciwość		

– wyrazy kończące się na *-ista* mają zarówno rodzaj męski, jak i żeński

el periodista	– la periodista	dziennikarz	– dziennikarka
el optimista	– la optimista	optymista	– optymistka

– nazwy liter są zawsze rodzaju żeńskiego, zaś nazwy liczb – męskiego.

la eñe	litera „ñ”	el tres	cyfra trzy
--------	------------	---------	------------

Tworzenie formy rodzaju żeńskiego

W języku hiszpańskim forma rodzaju żeńskiego określonego pojęcia może być:

- zupełnie inna niż forma męska
- identyczna z nią
- utworzona od tematu formy męskiej.

el hombre	– la mujer	mężczyzna	– kobieta
el profesor	– la profesora	nauczyciel	– nauczycielka
el obrero	– la obrera	pracownik	– pracownica
el cantante	– la cantante	śpiewak	– śpiewaczka

Przy tworzeniu formy rodzaju żeńskiego od jej męskiego odpowiednika częste są końcówki *a, -esa, -isa, -ina, -triz*.

el médico	– la médica	lekarz	– lekarka
el traductor	– la traductora	tłumacz	– tłumaczka
el rey	– la reina	król	– królowa
el actor	– la actriz	aktor	– aktorka
el conde	– la condesa	hrabia	– hrabina
el poeta	– la poetisa	poeta	– poetka

Niektóre popularne wyrazy występują zarówno w rodzaju męskim, jak i żeńskim – nie mają określonego rodzaju. Użycie rodzaju męskiego lub żeńskiego jest uwarunkowane stylistycznie lub zależy od regionu.

el calor/la calor   gorąco, upał

forma męska występuje w języku literackim, żeńska jest wariantem regionalnym.

el mar/la mar   morze

forma żeńska jest stosowana często na wybrzeżu i jest wyrazem silnego, emocjonalnego związku z morzem.

Wyraz *arte* jest w liczbie pojedynczej rodzaju męskiego, zaś w mnogiej – żeńskiego.

el arte gótico   sztuka gotycka

las bellas artes   sztuki piękne

W zależności od rodzaju gramatycznego opisywane rzeczowniki mogą się różnić wielkością lub formą:

el bolso – la bolsa

torba

w rodzaju żeńskim raczej lekka lub papierowa torebka.

el cesto – la cesta

kosz

w rodzaju żeńskim raczej „koszynek”.

el jarro – la jarra

dzbanek

w rodzaju żeńskim najczęściej „dzbanek z dziobkiem”.

Mogą też mieć zupełnie inne znaczenie w rodzaju męskim, inne w żeńskim:

el capital

kapitał

la capital

stolica

el cura

ksiądz

la cura

kuracja, lekarstwo

el puerto

port

la puerta

drzwi

el cuento

opowiadanie

la cuenta

rachunek

el cólera

cholera

la cólera

wściekłość, gniew

3.2 Tworzenie liczby mnogiej

Ogólne zasady tworzenia liczby mnogiej są następujące: do wyrazów kończących się na samogłoskę dodajemy w liczbie mnogiej końcówkę -s; do wyrazów kończących się na spółgłoskę – końcówkę -es.